

BIYOMEDİKAL DERGİLERE GÖNDERİLEN MAKALELERİN UYMASI GEREKEN STANDARTLAR (UNIFORM REQUIREMENTS FOR MANUSCRIPTS SUBMITTED TO BIOMEDICAL JOURNALS)

Çevirenler: Dr. Özay Özkaya*, Dr. Şükrü O. Özdamar*

Tıp Dergileri Editörleri Uluslararası Kurulu

Genel medikal dergilerin editörlerinden oluşan küçük bir grup 1978 de Vancouver, British Columbia'da, dergilerine gönderilen makalelerin formatını oluşturmak için bir araya geldiler. Grup, Vancouver Grubu olarak tanındı. U.S. National Library of Medicine (NLM) tarafından oluşturulmuş bibliyografik kaynaklara dair formatı da içeren bu Standartlar (uniform requirements), ilk kez 1979'da yayınlandı. Vancouver Grubu genişledi ve yıllık toplanan Tıp Dergileri Editörleri Uluslararası Kurulu (International Committee of Medical Journal Editors-ICMJE) 'nu oluşturdu; giderek sahasını genişletti. Kurul Standartlar'ın 5 baskısını oluşturdu. Yıllar ilerledikçe makale hazırlamanın ötesinde bazı noktalar ortaya çıktı. Bunların bir kısmı bugünkü Standartlar'da ele alındı; diğerleri diğer ifadeler (separate statements)' de sorgulandı. Her ifade bir bilimsel dergide yayınlandı. 5. baskı (1997), 4. baskıyı yeniden düzenleme ve açıklığını artırma, haklar, kişiye özellik, yöntemlerin tarifi ve diğer konulardaki endişeleri sorgulama çabasıdır. Standartlar'ın tamamı yayın hakkı aranmaksızın kar amacıyla değil ancak eğitim için çoğaltılabilir; ICMJE bu yayının yaygınlaştırılmasını desteklemektedir. Standartlar'ı kullanmayı kabul eden dergilerden (500 den fazla dergi kabul ediyor) yazarlara açıklamalar kısmında Standartlar'ın 1997 baskısının kaynak olarak gösterilmesi istenmektedir.

Bu Standartlar'ın ne ifade ettiğini vurgulamak önemlidir.

Öncelikle, Standartlar editörlere yayın stillerini belirlemeleri için değil, yazarlara makalelerini nasıl hazırlayacaklarına dair bir yol göstericidir. (Ancak pek çok dergi yayın stilini Standartlar'a uyarlamıştır).

İkinci olarak, eğer yazarlar makalelerini bu Standartlar'da belirtilen şekilde hazırlarlarsa, editörler yayınlanmasına karar vermeden önce makaleleri stil değişikliği için geri göndermeyeceklerdir. Baskı sırasında ise, dergiler, kabul edilmiş makaleleri derginin yayın kurallarının detaylarına uyacak şekilde değiştirebilirler.

Üçüncü olarak, yazarlar makalelerini, gönderdikleri derginin yayın stiline uygun olarak hazırlamaya çalışmamalı, Standartlar kurallarını takip etmelidirler.

Yazarlar o dergi için uygun konu başlıklarını ve o dergiye ne tür makalelerin gönderilebileceğini (örn. orijinal makaleler, derlemeler veya olgu sunumları) öğrenmek için derginin yazarlara açıklamalar kısmını incelemelidirler. Ayrıca, dergideki açıklamalar kısmında, makale ile birlikte gönderilmesi gereken kopya sayısı, kabul edilen diller, makalelerin uzunluğu ve onaylanmış kısaltmalar gibi o dergiye has ek istekler bulunabilir.

Dergiler yazarlara açıklamalar kısmında isteklerinin bu Standartlar ile uyumlu olduğunu belirtmeli ve yayınlanmış bir versiyonunu kaynak olarak göstermelidir.

MAKALEYİ GÖNDERMEDEN ÖNCE ELE ALINMASI GEREKEN NOKTALAR

Fazla Sayıda veya Çift Yayın

Fazla sayıda veya çift yayınlanma, basılmış bir yayının tekrar basılmasıdır.

Periodik primer kaynak okuyucuları okudukları yayının yazar veya editörün kararı ile yeniden basıldığı açıkça belirtilmedikçe, yazının orijinal olduğuna güvenmeyi hak etmedirler. Bu durumun temelini uluslararası yayın hakkı kanunları, etik davranış ve kaynakların etkin kullanımı (cost-effective) oluşturmaktadır.

Çoğu dergi daha önce yayınlanmış bir yazıda veya başka bir dergiye metin veya elektronik medya şeklinde gönderilmiş veya kabul edilmiş yazılarda, büyük kısmı rapor edilmiş makaleleri değerlendirmek istemez. Bu prensip, başka bir dergi tarafından reddedilmiş bir yazı veya daha önce profesyonel toplantılarda meslektaşlara özet veya poster şeklinde ön rapor olarak sunulmuş çalışmaların tam raporu için geçerli değildir. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş ancak bütünüyle yayınlanmamış, veya tutanak veya benzer formatta yayınlanmaya karar verilmiş makalelerin değerlendirilmesini de engellemez. Toplantılardaki sunumların yazılı raporları da bu prensibe dahil edilmez ancak bu tür raporlar ek veriler veya tablo ve şekillerin kopyaları ile zenginleştirilmemelidir.

Bir makaleyi gönderirken, yazar aynı veya çok benzer bir çalışmaya ait fazla sayıda veya çift yayın sayılabilecek tüm dergi başvuruları ve önceki raporlar hakkında editörü bilgilendirmelidir. Çalışma daha önce yayınlanmış bir raporda yer almış örnekleri içeriyorsa yazar bunu editöre bildirmelidir. Bu tür herhangi bir çalışma yeni yazıda kaynak olarak gösterilmelidir. Editöre değerlendirmede yardımcı olmak amacıyla bu tür yayınların bir örneği gönderilen makaleye eklenmelidir.

Eğer fazla sayıda veya çift yayın böyle açıklamalar olmaksızın gerçekleşirse yazarlar, editörlerden karşı bir davranış beklemelidirler. En azından, gönderilen makale hemen geri çevrilebilir. Eğer editör kuraldışılığın farkında değilse ve makale yayınlanmışsa, yazarın açıklaması veya onayı olmaksızın fazla sayıda veya çift yayın üzerinde bir not yayınlanacaktır.

Kabul edilmiş ancak henüz basılmamış bir raporda bildirilen bilimsel bilginin kamu medyasına ön sunumu, çoğu derginin prensiplerine aykırıdır. Bazı durumlarda ve yalnız editörün düzenlemesiyle, örneğin kamu sağlığı ile ilgili acil bir durumda, verilerin ön sunumu kabul edilebilir.

* Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı, ANKARA

Kabul Edilebilir İkinci Yayın

Aynı veya farklı dillerde, özellikle diğer ülkelerde yapılan ikinci yayınlar aşağıdaki durumlarla karşılaşıldığında haklı gösterilebilir ve faydalı olabilir :

1. Yazarlar her iki derginin editörlerinden kabul almışlardır; ikinci yayının editörü ilk versiyonun fotokopisini, reprint'ini veya yazının aslını elde etmelidir.

2. Her iki editör tarafından özellikle karşı çıkılmadıkça, ilk yayına bir hafta baskı süresi verilerek öncelik hakkı tanınır.

3. İkinci yayın için hazırlanan yazıda farklı grup okuyucu hedeflenmiştir; kısaltılmış bir versiyon yeterli olabilir.

4. İkinci versiyon, ilk versiyonun veri ve değerlendirmelerini aslına sadık kalarak yansıtmalıdır.

5. İkinci versiyonun başlık sayfasında okuyucuları, değerlendirmeleri ve matbaaları, yazının tamamı veya bir kısmının yayınlanışlığı konusunda bilgilendiren ve primer kaynağı belirten bir dipnot bulunur. Uygun bir dipnot şöyle olabilir : 'Bu makale ilk olarak (dergi başlığı ve kaynağın tamamı belirtilmeli) 'da yayınlanmış çalışmada esas alınarak hazırlanmıştır.'

Bu tür ikinci yayınlar için izin ücretsiz olmalıdır.

Hasta Hakları ile Kişiyi Özellik Hakkının Kullanılması

Bilgilendirilerek rızası alınma (informed consent) olmadan, hastalar kişiyi özellik durumlarını koruma hakkına sahiptir. Kişiyi belirleyici bilgi, bilimsel amaçlar için önemli ve hasta (veya ebeveyn veya vasi) yazılı yayın hakkı vermedikçe tanımlamalarda, fotoğraflarda ve aile ağaçlarında yayınlanmamalıdır.

Bu amaçla -bilgilendirilerek rızası alınma- hastaya yayınlanacak olan makalenin gösterilmesi gerekir.

Önemli değilse kişiyi belirleyici ayrıntılar göz ardı edilmelidir; ancak anonimlik yaratmak için hastaya ait veriler hiçbir zaman değiştirilemez veya yalanlanamaz. Tam anonimliği elde etmek zordur ve eğer herhangi bir kuşku varsa -bilgilendirilerek rızası alınma- elde edilmelidir. Örneğin, hasta fotoğraflarında göz bölgesinin kapatılması anonimliğin korunmasında yetersizdir.

Derginin, yazarlara açıklamalar kısmında varsa -bilgilendirilerek rızası alınma- isteği yer almalı, -bilgilendirilerek rızası alınma- elde edilirse makalede belirtilmelidir.

MAKALELERİN GÖNDERİLMESİ İLE İLGİLİ GEREKLİLİKLER

Teknik Gerekliliklerin Özeti

- * Makalenin tüm bölümleri 2 aralıklı yazılmalıdır.
- * Her bölüm veya kısım yeni bir sayfadan başlamalıdır.
- * Sıra; başlık sayfası, özet ve anahtar kelimeler, metin, teşekkürler, kaynaklar, tablolar (her biri ayrı sayfada olmak üzere), resim alt yazıları şeklinde olmalıdır.
- * Şekiller, 203x254 mm den büyük olmamalıdır.
- * Önceden yayınlanmış materyalin yeniden kullanımı veya bireyleri belirleyici şekillerin kullanımı için yazılı izin ekli olmalıdır.
- * Yayın hakkı ve diğer formların transferi yapılmalıdır.
- * İstenen miktarda kopya gönderilmelidir.
- * Gönderilen her şeyin bir kopyası saklanmalıdır.

Makalenin Hazırlanışı

Gözlemsel ve deneysel makalelerin metni genellikle (şart değil); Giriş, Yöntemler, Sonuçlar ve Tartışma gibi alt başlıklarla bölümlere ayrılır. Uzun makalelerde bazı bölümlerin

(özellikle Sonuçlar ve Tartışma bölümleri) içeriklerinin açıkça belirtilmesinde alt başlıklara ihtiyaç duyulabilir. Olgu sunumları, derlemeler ve başmakale (editorial) gibi diğer makale türlerinin başka formatlara gereksinim duyması muhtemeldir. İleri öneriler için yazarlar ilgili dergilere başvurmalıdırlar.

Makale, 216x279 mm (8,5x11 inch) veya ISO A4 (212x297mm) beyaz kağıda, kenar boşlukları en az 25 mm olacak şekilde yazılmalıdır. Kağıdın yalnız bir yüzü kullanılmalıdır. Başlık sayfası, özet, metin, teşekkürler, kaynaklar, tablolar ve resim alt yazılarının hepsi 2 aralıklı yazılmalıdır. Sayfalar başlık sayfasından başlayarak sırasıyla numaralandırılmalıdır. Sayfa numarası her sayfanın sağ üst veya alt köşesine konmalıdır.

Disket Olarak Gönderilen Makaleler

Son kabule yakın yazılar için bazı dergiler yazarlardan yazının elektronik bir kopyasını (disket) isteyebilirler; kelime işlemci uyumlu pek çok formatı veya metin dosyalarını (ASCII) kabul edebilirler.

Disket gönderirken yazarlar;

1. diskette bulunan makalenin basılmış bir kopyasını eklediklerinden emin olmalı,
2. makalenin son halini diskette göndermeli,
3. dosyayı açıkça isimlendirmeli,
4. disketi dosya formatı ve dosya ismi ile etiketlemeli,
5. kullanılan bilgisayar donanımı (hardware) ve yazılım hakkında bilgi vermemelidir.

Yazarlar, kabul edilebilir formatlar, dosyaları isimlendirmede kullanılan uygulamalar, gönderilmesi gereken kopya sayısı ve diğer detaylar için ilgili derginin yazarlara açıklamalar kısmına başvurmalıdır.

Başlık Sayfası

Başlık sayfasında;

1. makalenin başlığı (kısa ve özlü ancak bilgilendirici olmalı),
2. en yüksek akademik ünvan ve kurumdaki görevleri ile yazarların isimleri,
3. çalışmanın atfedileceği departman ve kurumun ismi,
4. varsa tezip,
5. makale ile ilgili yazışmanın yapılacağı yazarın isim ve adresi,
6. yeni baskıların istenebileceği veya yazarlardan yeni baskı elde edilemeyeceğini ifade edebilecek yazarın isim ve adresi,
7. destek kaynakları (burs, ekipman veya ilaçlar),
8. sayfanın sonunda 40 karakterden (harf ve boşluklar sayılarak) fazla olmayacak şekilde kısa bir running head (*) veya dipnot bulunmalıdır.

Yazarlık

Yazar olacak kişilerin yazarlık niteliğine sahip olması gerekir. Her yazarın, yazı içeriğinin sorumluluğunu alacak yeterlilikte bir görevde çalışıyor olması gerekir.

Yazarlığın geçerli olabilmesi;

1. kavram ve dizayn veya verilerin işlenmesi,
2. makale taslağı oluşturmak veya makalenin önemli kavramsal içeriğini düzeltmek ve,
3. makalenin basımdan önceki son versiyonunu oluşturabilmek gibi temel işlevlere dayanır.

Yazar olabilmek için bu üç koşul da yerine getirilmelidir. Sadece çalışmanın finansmanını veya verilerin toplanmasını

sağlamak yazar olmak için yeterli değildir. Araştırma grubunun süpervizörlüğünü yapmak yazarlık için yeterli koşul değildir. Makalenin temel sonuçları üzerinde kritik öneme sahip herhangi bir bölümü için en az bir yazar sorumlu olmalıdır. Editörler yazarlara herbirinin çalışmaya katkısını sorabilirler ve bu bilgi yayınlanabilir. Bir yazarın birleştiriciliğinde yapılan çok merkezli çalışmalar giderek artmaktadır. Başlık altında veya dipnotta yazar olarak adı geçen grup üyelerinin hepsinin yukarıda tanımlanan yazarlık niteliklerini taşımaları gerekir. Bu niteliklere sahip olmayan grup üyeleri, izinleri alınarak teşekkür veya ek bölümlerinde belirtilmelidir.

Yazarların sırası tüm yazarların ortak kararı doğrultusunda belirlenir. Sıralama farklı şekillerde yapılabildiği için yazar sıralamasının dipnotta açıkça belirtilmesi uygun olur. Yazar sıralaması oluşturulurken birçok derginin içindeki bölümlünde yazar sayısının sınırlandırıldığı ve Medline'da U.S. National Library of Medicine (NLM) tarafından 25 yazardan fazla olan durumlarda ilk 24 ve son yazarın kaydedildiği göz önüne alınmalıdır.

(*): Makalenin dergide yukarıda belirtilen nitelikte hazırlanmış olan ve makale sayfalarının üstünde yer alan başlığı (çevirenin notu).

Özet ve Anahtar Kelimeler

Çalışmanın ikinci sayfasında giriş, gereç ve yöntem ve sonuçlar gibi bölümlerin ifade edilenlerinin 250; diğerlerinin ise 150 kelimeyi aşmadığı bir özet bulunmalıdır. Özet, çalışma veya araştırmanın amaçlarını, temel yöntemleri (çalışmanın yapıldığı birey veya laboratuvar hayvanlarının seçimi, gözlemsel ve analitik yöntemler), ana bulguları (spesifik verilerin ve mümkünse istatistiksel önemlerinin ifade edilmesi) ve en önemli sonuçları içermelidir. çalışmanın veya gözlemlerin yeni ve önemli yaklaşımlarını vurgulamalıdır.

Özetin altında, yazarlar tarafından belirlenen, indeks oluşturanların kullanacağı 3 ile 10 adet anahtar kelime veya sözcük grubu yer almalıdır. "Index Medicus" da yer alan Medical Subject Headings (MeSH) terimleri kullanılmalıdır. MeSH terimleri yeni giren terimler için uygun değilse, varolan terimler kullanılabilir.

Giriş

Çalışma veya gözlemin amacı ve mantığı özetlenmelidir. Sadece gerekli olan kaynaklar verilmelidir; çalışmanın verileri veya sonuçları belirtilmemelidir.

Yöntemler

Gözlemsel veya deneysel örneklerin (olgu veya laboratuvar hayvanları ve kontroller) seçimi açıkça tanımlanmalıdır. Örneklerin yaş, cins ve diğer önemli özellikleri belirtilmelidir. Irk ve etnik grup tanımlanması belirsiz bir konudur; yazarlar bu kategorileri kullanırken özellikle dikkat etmelidirler.

Diğer araştırmacıların sonuçları tekrarlayabilmeleri için yöntemler, gereçler (üreticinin ismi ve adresi parantez içinde belirtilmelidir) ve prosedürler yeterli derecede tanımlanmalıdır. Tanımlanmış yöntemlerin (istatistik yöntemler dahil) kaynakları verilmeli, yayınlanmış ancak iyi bilinmeyen yöntemler açıkça ifade edilmeli, kaynakları verilmeli; yeni veya modifiye edilmiş yöntemler tanımlanmalı, kullanılış nedenleri ve sınırlılıkları belirtilmelidir.

Kullanılan tüm ilaç ve kimyasal maddelerin jenerik isimleri, dozları ve uygulama şekilleri kesin olarak belirtilmelidir.

Randomize klinik çalışma raporları, protokolü (çalışma

grubu, müdahale veya maruz kalma, sonuçlar ve istatistik analiz mantığı), randomizasyon yöntemleri, tedavi gruplarının seçimi ve gizleme (masking) yöntemleri gibi tüm majör çalışma elemanlarına ait bilgiyi içermelidir.

Derleme (review) gönderen yazarların makaleleri verilere lokalize edilmesi, seçilmesi, çıkarılması ve birleştirilmesi için kullanılan yöntemleri içeren bir bölümü bulundurmamalıdır. Bu yöntemler özetde de kısaca belirtilmelidir.

Etik

İnsan üzerinde yapılan deneysel çalışma raporlarında prosedürlerin bölgesel veya kurumsal insan deneysel çalışmaları standartları ve 1983 de revize edilen Helsinki Deklarasyonu (1975) ile uyumlu olduğu gösterilmelidir. Vaka isimleri, ünvanları veya hastane protokol numaraları özellikle görsel materyalde kullanılmamalıdır. Hayvan deneysel çalışma raporlarında laboratuvar hayvanlarının bakımı ve kullanılmaları konusunda kurumsal veya ulusal araştırma konseyi onayı veya ulusal hukuka uygunluk belirtilmelidir.

İstatistikler

İstatistiksel yöntemler, okuyucunun orijinal verilerden yola çıkarak belirtilen sonuçları anlayabilmesi için yeterli detayda tanımlanmalıdır. Mümkünse bulgular ölçüm hataları ve belirsizlik payları (örneğin, güven aralığı) ile sayısallaştırılmalıdır. P değerinin kullanımı gibi önemli kantitatif bilgiyi aktarmakta yetersiz istatistiksel hipotez testlerine güvenilmemelidir. Deneysel örneklerin seçimi tartışılmalı, randomizasyon hakkında detaylı bilgi verilmelidir. Herhangi bir kör gözlemlerde uygulanan yöntem ve başarıları tanımlanmalıdır. Tedavi komplikasyonları belirtilmelidir. Gözlem sayısı verilmelidir. Gözlemden çıkan örnekler (örneğin, klinik çalışmadan çıkarılan olgular) bildirilmelidir. çalışmanın dizaynı ve istatistiksel yöntemlerin kaynakları mümkünse orijinal olarak bildirildiklari yayınlardan değil, standart çalışmalardan gösterilmelidir.

Kullanılan bilgisayar programları detaylı olarak belirtilmelidir.

Yöntemler bölümünde, kullanılan yöntemler genel olarak tanımlanmalıdır. Veriler sonuç bölümünde özetlendiğinde bunları analiz etmekte kullanılan istatistiksel yöntemler belirtilmelidir. Tablo ve resimler yazının hipotezini açıklayıcı ve hipoteze destek sağlayıcı olacak şekilde sınırlı tutulmalıdır. çok geniş tablolar yerine grafikler kullanılmalıdır. Veriler grafik ve tablolarda tekrarlanmamalıdır. Random, normal, önemli, korelasyon, örnek gibi teknik istatistik terimlerinin teknik olmayan kullanımlarından kaçınılmalıdır. İstatistiksel terimler, kısaltmalar ve kullanılan bütün semboller tanımlanmalıdır.

Sonuçlar

Sonuçlar metinde, tablo ve şekillerde bir mantık dizgesi içinde verilmelidir. Tablo veya şekillerde sunulan tüm veriler metinde tekrarlanmamalıdır; yalnızca önemli gözlemler belirtilebilir veya özetlenebilir.

Tartışma

Çalışmanın yeni ve önemli yönleri ile bunun yorumları vurgulanmalıdır. Giriş veya sonuçlar bölümünde verilen detaylı bilgi veya diğer materyal tekrarlanmamalıdır. Tartışma bölümünde bulguların anlamları ve sınırları, gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik anlamları yer almalıdır. Gözlem-

lerin, konu ile ilgili diğer çalışmalarla ilişkileri verilmelidir.

Yorumlar ile çalışmanın amaçları arasındaki bağlantı verilmelidir. Ancak verilerin yeterince desteklemediği yorum ve yetersiz ifadelerden kaçınılmalıdır. Makale ekonomik veri ve analizler içermiyorsa, yazarlar çalışmalarıyla ilgili ekonomik kazanç ve giderlerle ilgili ifadelerden kaçınılmalıdır. Tamamlanmamış çalışma ve ilgili iddialardan kaçınılmalıdır. Geçerli olduğu takdirde yeni hipotezler ifade edilebilir; ancak bunlar açıkça tanımlanmalıdır. Uygun olduğu takdirde öneriler belirtilebilir.

Teşekkür

Uygun bir yerde (başlık sayfasında dipnot veya metne ek olarak; ayrıca derginin yayın kurallarına bakınız) ifade edilmelidir:

1. Yazarlık niteliği taşımayan ancak teşekkür gerektiren (genel destekleyici departman başkanlığı gibi) katılımlar,
2. Teknik yardımdan dolayı teşekkürler,
3. Desteğin niteliğinin belirtildiği finansal ve gereç desteği teşekkürleri,
4. Çıkar çatışmasını ortadan kaldıracak teşekkürler (bakınız "çıkar çatışması").

Bilimsel danışmanlık, çalışma raporunun eleştirisini yapmak, veri toplanmasında veya klinik çalışmada yer almak gibi, yazıya entellektüel olarak katkıda bulunan ancak yazarlık niteliği taşımayan kişilerin isimleri, işlevleri veya katkıları tanımlanabilir. Teşekkür bölümünde ismi geçen kişilerin okuyucuya bilgi ve yorum aktarımları nedeniyle, yazarlar bu kişilerden yazılı izin almalıdırlar.

Teknik yardıma ilişkin teşekkür diğer katkılara ilişkin teşekkür ifadelerinden ayrı bir paragrafta yer almalıdır.

Kaynaklar

Kaynaklar metinde geçiş sırasına göre numaralandırılmalıdır. Metinde, tablolarda ve resim alt yazılarında geçen kaynaklar arabik rakamlar ile parantez içinde belirtilmelidir. Sadece tablolarda veya resim alt yazılarında geçen kaynaklar, ilgili tablo veya resmin metinde ilk kullanıldığı yer gözetilerek numaralandırılmalıdır.

NLM nin 'Index Medicus' ta kullandığı format esas alınarak hazırlanmış aşağıdaki örnek stiller kullanılmalıdır. Dergi başlığı "Index Medicus" da kullanılan stilde kısaltılmalıdır. Kütüphane (NLM) tarafından yıllık ayrı baskı ile yayınlanan yayına ve Index Medicus Ocak sayılarında yer alan Index Medicus Dergi Listeleri (List of Journals Indexed in Index Medicus)' ne başvurulmalıdır. Bu liste ayrıca kütüphanenin web bölgesinden de elde edilebilir ([http : // Error! Reference source not found.](http://Error! Reference source not found.))

Özetleri kaynak olarak kullanmaktan kaçınılmalıdır. Yayınlanmak üzere kabul edilmiş ancak basılmamış kaynaklar 'baskıda' (in press) veya 'yakında' (forthcoming) olarak belirtilmeli; yazarlar bunun gibi yayınlanmak üzere kabul edilmiş yazıları kaynak göstermek için yazılı izin almalıdırlar. Yayınlanmak için gönderilmiş ancak henüz yayına kabul edilmemiş yazılar kaynağın yazılı izni alınarak, metinde 'yayınlanmamış gözlemler' şeklinde tanımlanmalıdır.

Kamuya açık bir kaynaktan elde edilemeyecek önemli bir bilgiyi içermiyorsa, kişisel görüşmeler kaynak gösterilmemelidir; eğer gösterilirse kişinin adı ve görüşmenin tarihi metinde parantez içinde belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için yazarlar, kişisel görüşmenin kaynağından yazılı izin ve doğruluk teyidi almalıdırlar.

Kaynaklar orijinal dökümanlara göre teyid edilmelidir. Standartlar stili (Vancouver stili) NLM tarafından adapte edil-

miş American National Standards Institute (ANSI) veri tabanı standard stiline dayandırılmıştır.

Dergilerde Yeralan Makaleler

1. Standart dergi makalesi:

İlk altı yazarı takiben et al. yazılır.

(Not: NLM şimdi 25 yazara kadar listeleme yapmaktadır; NLM listelemesinde 25 den fazla yazar varlığında ilk 24 yazar'dan sonra son yazar ve daha sonra et al. yazılır)

Vega KJ, Pina I, Krevsky B. Heart transplantation is associated with an increased risk for pancreatobiliary disease. *Ann Intern Med* 1996 Jun 1;124(11):980-3.

Dergi bir cilt içerisinde sayfalandırma yapıyorsa (birçok dergide olduğu gibi) ay ve dergi sayısı yazılamaz.

(Not: Bu alternatif genelde kullanıldığından dolayı; Standartlarda yer almaktadır. NLM bu alternatifi kullanmaz.)

Vega KJ, Pina I, Krevsky B. Heart transplantation is associated with an increased risk for pancreatobiliary disease. *Ann Intern Med* 1996;124:980-3.

Altı yazardan fazla:

Parkin DM, Clayton D, Black RJ, Masuyer E, Friedl HP, Ivanov E, et al. Childhood-leukaemia in Europe after Chernobyl: 5 year follow-up. *Br J Cancer* 1996;73:1006-12.

2. Organizasyon'un yazar olarak belirtilmesi:

The Cardiac Society of Australia and New Zealand. Clinical exercise stress testing. Safety and performance guidelines. *Med J Aust* 1996;164:282-4.

3. Yazarın belirtilmemesi:

Cancer in South Africa [editorial]. *S Afr Med J* 1994;84:15.

4. İngilizce olmayan makale:

(Not: NLM, başlığı İngilizce'ye çevirir ve çeviriyi köşeli paranteze alır ve orijinal dil kısaltmasını ekler.)

Ryder TE, Haukeland EA, Solhaug JH. Bilateral infrapapillary seneruptur hos tidligere frisk kvinne. *Tidsskr Nor Lægeforen* 1996;116:41-2.

5. Cilt ile birlikte ek belirtilmesi:

Shen HM, Zhang QF. Risk assessment of nickel carcinogenicity and occupational lung cancer. *Environ Health Perspect* 1994;102 Suppl 1:275-82.

6. Sayı ile birlikte ek belirtilmesi:

Payne DK, Sullivan MD, Massie MJ. Women's psychological reactions to breast cancer. *Semin Oncol* 1996;23(1 Supp 2):89-97.

7. Cilt ile birlikte bölüm belirtilmesi:

Ozben T, Nacitarhan S, Tuncer N. Plasma and urine salicylic acid in non-insulin dependent diabetes mellitus. *Ann Clin Biochem* 1995;32 (Pt 3):303-6.

8. Sayı ile birlikte bölüm belirtilmesi:

Poole GH, Mills SM. One hundred consecutive cases of flap lacerations of the leg in ageing patients. *N Z Med J* 1994;107(986 Pt 1):377-8.

9. Cilt belirtilmeden sayı belirtilmesi:

Turan I, Wredmark T, Fellander-Tsai L. Arthroscopic ankle arthrodesis in rheumatoid arthritis. Clin Orthop 1995;(320):110-4.

10. Cilt veya sayı belirtilmemesi:

Browell DA, Lennard TW. Immunologic status of the cancer patient and the effects of blood transfusion on antitumor responses. Curr Opin Gen Surg 1993;325-33.

11. Romen rakamları ile sayfa belirtilmesi:

Fisher GA, Sikic BI. Drug resistance in clinical oncology and hematology. Introduction. Hematol Oncol Clin North Am 1995 Apr;9(2):xi-xii.

12. Makalenin şeklinin belirtilmesi:

Enzensberger W, Fischer PA. Metronome in Parkinson's disease [letter]. Lancet 1996;347:1337.

Clement J, De Bock R. Hematological complications of hantavirus nephropathy (HVN) [abstract]. Kidney Int 1992;42:1285.

13. Geri çekilme (retraction) içeren makalenin belirtilmesi:

Garey CE, Schwarzman AL, Rise ML, Seyfried TN. Ceruloplasmin gene defect associated with epilepsy in EL mice [retraction of Garey CE, Schwarzman AL, Rise ML, Seyfried TN. In: Nat Genet 1994;6:426-31]. Nat Genet 1995;11:104.

14. Geri çekilmiş (retracted) makalenin belirtilmesi:

Liou GI, Wang M, Matragoon S. Precocious IRBP gene expression during mouse development (retracted in Invest Ophtalmol Vis Sci 1994;35:3127). Invest Ophtalmol Vis Sci 1994;35:1083-8.

15. Yanlış basılmış makalenin belirtilmesi:

Hamlin JA, Kahn AM. Herniography in symptomatic patients following inguinal hernia repair [published erratum appears in West J Med 1995;162:278]. West J Med 1995; 162:28-31.

Kitaplar ve Diğer Monografiler

(Not: Önceki Vancouver stili yanlış olarak yayıncı ile tarih arasına noktalı virgül yerine virgül koymaktaydı.)

16. Kişisel yazarlık (Personal author):

Ringsven MK, Bond D. Gerontology and leadership skills for nurses. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers; 1996.

17. Editör-derleyici olarak yazarlık:

Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

18. Organizasyonun yazar ve yayıncı olması:

Institute of Medicine (US). Looking at the future of the Medicaid program. Washington: The Institute; 1992.

19. Kitapta bir bölüm:

(Not: Önceki Vancouver stili sayfalandırmadan önce p yerine iki nokta üst üste koymaktaydı.)

Phillips SJ, Whisnant JP. Hypertension and stroke. In: Laragh JH, Brenner BM, editors. Hypertension: pathophysiology, diagnosis, and management. 2nd ed. New York: Raven Press; 1995. p. 465-78.

20. Konferans tutanakları:

Kimura J, Shibasaki H, editors. Recent advances in clinical neurophysiology. Proceedings of the 10th International Congress of EMG and Clinical Neurophysiology; 1995 Oct 15-19; Kyoto, Japan. Amsterdam: Elsevier 1996.

21. Konferans bildirisi:

Bengtsson S, Solheim BG. Enforcement of data protection, privacy and security in medical informatics. In: Lun KC, Degoulet P, Piemme TE, Rienhoff O, editors. MEDINFO 92. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics; 1992 Sep 6-10; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North-Holland; 1992. p 1561-5.

22. Bilimsel veya teknik bildiri:

Fon/destekleyen kurum tarafından çıkarılan sayı:

Smith P, Golladay K. Payment for durable medical equipment billed during skilled nursing facility stay's. Final report. Dallas (TX): Dept. of Health and Human Services (US), Office of Evaluation and Inspections; 1994 Oct. Report No.: HHSIGOE169200860.

Yapan kurum tarafından çıkarılan sayı:

Field MJ, Tranquada RE, Feasley JC, editors. Health services research: work force and educational issues. Washington: National Academy Press; 1995. Contract No.: AHCPR282942008. Sponsored by the Agency for Health Care Policy and Research.

23. Tez:

Kaplan SJ. Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis (MO): Washington Univ.; 1995.

24. Patent:

Larsen CE, Trip R, Johnson CR, inventors: Novoste Corporation, assignee. Methods for procedures related to the electrophysiology of the heart. US patent 5,529,067. 1995 Jun

Diğer Basılmış Materyal

25. Gazete makalesi:

Lee G. Hospitalizations tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. The Washington Post 1996 Jun 21; Sect. A:3 (col. 5).

26. İşitsel-görsel materyal:

HIV+/AIDS: the facts and the future [videocassette]. St. Louis (MO): Mosby-Year Book; 1995.

27. Yasal materyal:

Kamu hukuku:

Preventive Health Amendments of 1993, Pub. L. No. 103-183, 107 Stat. 2226 (Dec.14, 1993).

Kanun tasarısı:

Medical Records Confidentiality Act of 1995, S. 1360, 104th Cong., 1st Sess. (1995).

Federal Yönetmelik Kodu:

Informed Consent, 42 C.F.R. Sect. 441.257 (1995).

Duruşma:

Increased Drug Abuse: the Impact on the Nation's Emergency Rooms: Hearings Before the Subcomm. on Human Resources and Intergovernmental Relations of the House Comm. on Government Operations, 103rd Cong., 1st Sess. (May 26, 1993).

28. Harita:

North Carolina. Tuberculosis rates per 100,000 population, 1990 [demographic map]. Raleigh: North Carolina Dept. of Environment, Health, and Natural Resources, Div. of Epidemiology; 1991.

29. Kutsal Kitap:

The Holy Bible. King James version. Grand Rapids (MI): Zondervan Publishing House; 1995. Ruth 3:1-18.

30. Sözlük ve benzeri kaynaklar:

Stedman's medical dictionary. 26th ed. Baltimore: Williams & Wilkins; 1995. Apraxia; p. 119-20.

31. Klasik materyal:

The Winter's Tale: act 5, scene 1, lines 13-16. The complete works of William Shakespeare. London: Rex; 1973.

Basılmamış Materyal**32. Baskıda (In press):**

(Not: NLM, "yakında (forthcoming)" terimini uygun bulmaktadır, çünkü bütün materyaller basılmayacaktır.)

Leshner AI. Molecular mechanisms of cocaine addiction. N Engl J Med. In press 1996.

Elektronik Materyal**33. Elektronik formatta dergi makalesi:**

Morse SS. Factors in the emergence of infectious diseases. Emerg Infect Dis [serial online] 1995 Jan-Mar [cited 1996 Jun 5];1(1):[24 screens]. Available from: URL: <http://www.cdc.gov/ncidod/EID/eid.htm>

34. Elektronik formatta monograf:

CDI, clinical dermatology illustrated [monograph on CD-ROM]. Reeves JRT, Maibach H. CMEA Multimedia Group, producers. 2nd ed. Version 2.0. San Diego: CMEA; 1995.

35. Bilgisayar dosyası:

Hemodynamics III: the ups and downs of hemodynamics [computer program]. Version 2.2. Orlando (FL): Computerized Educational Systems; 1993.

Tablolar

Her tablo ayrı bir sayfaya iki aralıklı olarak yazılmalı veya basılmalıdır. Tablolar fotoğraflar gibi gönderilmemelidir. Tablolar metinde geçiş sırasına göre numaralandırılmalı ve her biri kısa bir başlık taşımalıdır. Her kolon kısa veya kısaltılmış bir başlık taşımalıdır. Açıklamalar başlıkta değil dipnotta belirtilmelidir. Tablolardaki standart dışı kısaltmalar dipnotlarda açıklanmalıdır. Dipnotlar için sırayla şu semboller kullanılmaktadır: *, Ü, á, ß, ((, @, **, ÜÜ, áá, vb.

Ortalamanın standart sapması ve standart hatası gibi istatistiksel değişkenler belirtilmelidir.

Tablo içi horizontal ve vertikal çizgi kullanılmamalıdır.

Her tabloya metin içinde atıfta bulunulduğundan emin olunmalıdır.

Basılmış veya basılmamış başka bir kaynaktan alınan veriler kullanılıyorsa, izin alınmalı ve teşekkür bölümünde belirtilmelidir.

Metnin boyutu ile ilişkili olarak çok fazla tablo kullanımı sayfa düzenini oluşturmada güçlükler yaratabilir. Her 1000 kelime metin başına kaç tablo kullanılabileceğini belirlemek için yazının gönderilmesi planlanan dergilerin sayıları incelenmelidir. Editör basımı kabul edilen bir yazıda çok fazla olması nedeniyle basılması mümkün olmayan ancak önemli veri içeren ek tabloların A.B.D. deki National Auxiliary Publication Service gibi veya yazarların belirleyeceği bir arşive gönderilmesini önerebilir. Bu durumda bunu anlatan bir ifade metne eklenmelidir. Bu gibi tablolar değerlendirilmek üzere yazı ile birlikte gönderilmelidir.

Şekiller (Resimler)

Resim setleri istenen sayıda gönderilmelidir. Resimler profesyonel kalitede çizilmeli veya fotoğraflanmalıdır. El yazısı veya daktilo ile yazım kabul edilmez. Orijinal çizimler, X-Ray filmleri ve diğer materyal, genellikle 127x173 mm (5x7 inç) boyutunda -203x254 mm (8x10 inç) den büyük olmamak kaydıyla- kontrastı iyi, parlak, siyah-beyaz fotoğraf baskısı olarak gönderilmelidir. Harfler, numaralar ve semboller; baskıda küçüldükleri zaman okunabilecek yeterlilikte ve aynı karakterde olmalıdır. Şekil başlık ve açıklamaları, şekil üzerinde değil, ayrıca gönderilen alt yazı bölümünde yer almalıdır. Her resmin arkasında resmin sayısı, yazarın ismi ve resmin üst kısmını belirten bir etiket bulunmalıdır. Resmin arkasına yazı yazılmamalı ve resmin zedelenmemesi için ataş kullanılmamalıdır. Resimler katlanmamalı ve bir karta monte edilmemelidir.

Mikrofotografiler internal ölçüm skalası içermelidir. Mikrofotografilerde kullanılan semboller, oklar veya harfler zemin ile kontrast oluşturmalıdır.

İnsanlara ait fotoğraflar kullanılıyorsa bireyler tanınamaz durumda olmalı veya resimleri ile birlikte yazılı izinleri gönderilmelidir (bakınız, hasta hakları ve kişiye özellik haklarının korunması).

Resimler metinde geçiş sırasına göre numaralandırılmalıdır. Eğer bir resim daha önce yayınlanmışsa, orijinal kaynak belirtilmeli, materyalin çoğaltılması için yayın hakları sahibinden yazılı izin gönderilmelidir. Kamuya ait dökümanlar hariç tutulursa bütün durumlarda izin alınması gerekir. Bu konuda yazarlık veya yayıncılığın inisiyatifi yoktur.

Renkli şekiller için dergi hangisini istiyorsa renkli negatifler, pozitif saydamlar veya renkli baskılar (fotoğraf) gönderilmelidir. çoğaltılacak kısımların işaretlenmesi editöre yardımcı olabilir. Bazı dergiler sadece yazar ekstra ücret öderse renkli baskı yapar.

Şekil/Resim Alt Yazıları

Arabik rakamlar ile numaralandırılmış şekillerin yazılı/yazıcı çıktıları ayrı bir sayfada iki aralıklı olarak hazırlanmalıdır. Şekillerin bölümlerini göstermede semboller, oklar, numaralar veya harfler kullanılmışsa her biri net olarak tanımlanmalı ve açıklanmalıdır. Mikrofotografilerde boyama metodu ile internal skala açıklanmalıdır.

Ölçüm Birimleri

Uzunluk, yükseklik, ağırlık ve hacim metrik birimler olarak (metre, kilogram veya litre) veya katları olarak verilmelidir.

Isı, Celsius derecesi birimi (oC) olarak verilmelidir. Kan basınçları milimetre Civa cinsinden (mmHg) verilmelidir.

Tüm hematolojik ve klinik kimyasal ölçümler Uluslararası Birimler Sistemi -International System of Units (SI)- ile uyumlu metrik sistem birimleri ile verilmelidir. Editörler baskıdan önce yazarlardan alternatif veya SI dışı birimleri eklemelerini isteyebilirler.

Kısaltmalar ve Semboller

Sadece standart kısaltmalar kullanılmalıdır. Başlık ve özetle kısaltma kullanılmamalıdır. Kısaltma standart bir ölçüm birimine ait değilse, metinde ilk kullanıldığı yerin önünde kısaltmanın ait olduğu tam terim bulunmalıdır.

MAKALENİN DERGİYE GÖNDERİLİŞİ

Makalenin gereken sayıda kopyası, kalın bir zarf içerisinde gerekirse fotoğrafları kırılmaktan koruyucu kartlar arasına koyarak gönderilmelidir. Fotoğraflar ve saydamlar ayrı bir kalın zarfa konmalıdır.

Makalelere tüm yazarlarının imzalarının olduğu bir ön sayfa eklenmelidir. Bu sayfada:

1. Bu dökümanın herhangi bir kısmının daha önce yayınlanmadığı veya ikinci kez basılmak amacıyla bir başka dergiye gönderilip gönderilmediği bilgisi bulunmalıdır.

2. Çıkar çatışmasına yol açabilecek finansal veya diğer ilişkilerin belirtilmesi gerekir.

3. Makalenin tüm yazarlar tarafından okunup onaylandığı, yazarların daha önce belirtelen yazarlık niteliklerine uygunlukları ifade edilmelidir; her yazarın, makalenin güvenilir ve dürüstçe yapılmış bir çalışmayla ifade ettiğini belirtmesi gerekir.

4. Baskı provalarının düzeltmeleri ve son aşamada onay için diğer yazarlar ile iletişim kurmaktan sorumlu yazışma yazarının isim, adres ve telefon numarası bulunmalıdır.

Bu ön yazı özellikle makalenin dergide yer alması düşünülen şekline (örneğin, letter); yazarın renkli şekiller için basım ücretini ödeyip ödemeyeceği, gibi editöre yardımcı ek bilgileri de içermelidir.

Makale, şekillerin veya tanınabilen insanlara veya çalışmaya katılan deneklere ait bilgilerin kullanılması, çalışmaya katkıları olan kişilerin isimleri, ayrıca basılmış materyalin çoğaltılması ile ilgili izin belgelerinin kopyalarını içermelidir

DİĞER İFADELER

Hakemli (peer-reviewed) Dergi Tanımı

Yayınlanmış makaleleri yayın kurulunda yer almayan uzmanlar tarafından değerlendirilen dergiler hakemli dergilerdir. Değerlendirilmek üzere gönderilen makalelerin sayısı ve türü, değerlendiricilerin sayısı, değerlendirme yöntemleri değerlendiricilerin fikirlerinin uygulamaya koyulması değişkenlik gösterebilir ve bu sebeple okuyucuların ve yazarların yararı için, her dergi açıklamalar kısmında prensiplerini belirtmelidir.

Editör Bağımsızlığı ve Entegrite

Dergi sahipleri ve editörlerinin ortak bir çabaları vardır: Derginin ifade edilen amaçları ve maliyetine uygun, güvenilir ve okunabilir bir dergi basmak. Dergi sahipleri ile editörlerinin işlevleri ise farklıdır. Dergi sahiplerinin, editörleri atama ve uzaklaştırma, editörlerin mümkün olduğunca tamamına katılacağı önemli iş kararları verme hakları vardır. Editörler der-

ginin tüm yayın içeriğini belirlemede tam otoriteye sahip olmalıdır. Bu editör bağımsızlığı konusu yazarların dergideki statülerini sarsabilecek derecede kararlılıkla savunulmalıdır. Editörler, pratikte bu bağımsızlığı korumak için, yalnız görevlendirilmiş bir yönetici ile değil, dergi sahipliğinin en üst kademesi ile de doğrudan iletişim içerisinde olmalıdır.

Medikal dergilerin editörleri genel atama terimlerine ek olarak editörlerin hakları ve görevlerini açıkça ifade eden ve çatışmaları çözmekte kullanılacak mekanizmaları tarifleyen bir kontrata sahip olmalıdırlar.

Bağımsız bir yayın danışma kurulu, editöre yayın prensiplerini ortaya koymak ve sürekliliğini sağlamak için yardımcı olabilir.

Tüm editörler ve editör organizasyonları editör bağımsızlığını desteklemek ve bu bağımsızlığın uluslararası tıp camiasına maliyetini belirlemek zorundadır.

Çıkar çatışması

Çıkar çatışması, hakemli dergide ve yayında yer alanların -yazar, değerlendirici veya editör- gerçekte etkilenmiş olsun olmasın, yargılarını uygunsuz bir şekilde etkileyebilecek aktivitelerle bağlantıları olduğunda ortaya çıkar. Endüstri ile direk ve yakın ailesel yollarla, istihdam, konsültanlık, depo sahipliği, onursalılık (honoraria), uzman tanıklık gibi finansal bağlantılar bulunması en önemli çıkar çatışmalarını oluşturmaktadır. Kişisel ilişkiler, akademik rekabet ve entelektüel tutku gibi sebeplerle de çatışma ortaya çıkabilir.

Hakemlik (peer-review) işlemi, kamu güveni ve yayınlanan makalelerin kredibilitesi, yanısıra çıkar çatışmalarının yazma, hakemlik ve editörün karar verme aşamalarında nasıl ele alındığına bağlıdır. Bilimsel yöntemlere ve çalışmanın yorumuna dikkat edilirse ön yargı saptanabilir ve ortadan kaldırılabilir. Finansal ilişkiler ve bunların etkileri diğer çıkar çatışmalarına göre daha zor saptanır. Hakem olarak ve yayında görev alanlar çıkar çatışmalarını belirtmeliler ve bu bilgi diğerlerinin kendilerini yargılayabilmeleri için ulaşılabilir hale getirilmelidir. Okuyucuların orijinal araştırma raporlarına göre, derleme makaleleri ve editörden gibi makalelerdeki ön yargıyı zor saptamaları sebebiyle bazı dergiler, çıkar çatışması olan yazarlardan derleme ve editörden makaleleri kabul etmezler.

Yazarlar.- Yazarlar bir makale veya mektup gönderdiklerinde çalışmalarına ön yargı getirecek finansal ve diğer çıkar çatışmalarını tanıyıp bildirmekten sorumludurlar. çalışmanın tüm finansal desteği ve çalışmayla ilgili diğer finansal veya kişisel bağlantılar makalede teşekkür bölümünde yer almalıdır.

Değerlendiriciler.- Hakemlik yapanlar yazı hakkındaki düşüncelerini ön yargıya sokacak herhangi bir çıkar çatışmasını editöre bildirmeli ve eğer uygun olduğuna inanırlarsa kendilerini bazı makaleleri değerlendirmekten alıkoymalıdırlar. Editörler eleştirileri değerlendirirken değerlendiricilerin çıkar çatışmalarından haberdar olmalı ve değerlendiricinin diskalifiye edilişi ile ilgili yargıda bulunmalıdırlar. Değerlendiriciler kendi ilgileri sebebiyle yayınlanmadan önce çalışmanın bilgilerini kullanmamalıdır.

Editörler ve Yayın Kurulu.- Makaleler hakkında son kararları veren editörlerin yargıda bulunacakları herhangi bir nokta ile ilgili kişisel finansal bağlantılarının olmaması gerekir. Yayın kurulunun diğer üyeleri yayınlı ilgili kararlarda yer alıyorsa bugünkü finansal durumlarının tanımını (yayınlı ilgili yargılarla ilişkili olabileceğinden) editörlere ulaştırmalı ve çıkar çatışmalarının olduğu kararlarda kendilerini diskalifiye

etmelidirler. Yayınlanmış makaleler ve mektuplar, editör okuyucuların bilmesi gerektiğine karar verirse tüm finansal destek ve çıkar çatışmalarının tanımlarını içermelidir. Yayın kurulu makaleler üzerine yaptıkları çalışmalar ile kazandıkları bilgiyi özel kazanç elde etmek için kullanmamalıdır.

Düzeltilmeler, Geri çevirmeler ve Araştırma Bulguları Hakkında Endişe Bildirileri

Editörler öncelikle yazarların dürüst gözlemlere dayalı çalışmalarını rapor ettiklerini farzetmelidirler. Yine de, iki tür zorluk ortaya çıkabilir.

Öncelikle, yayınlanmış makalelerde bir düzeltmenin veya çalışmanın bir kısmı ile ilgili bir erratum yayınlanmasını gerektirecek hatalar saptanabilir. Bir hata tüm çalışmanın geçersiz hale gelmesine neden olacak kadar ciddi olabilir ancak bu pek muhtemel değildir; eğer olursa bu durum editörler ve yazarlar tarafından olay bazında ele alınmalıdır. Böyle bir hata çalışmanın normal seyrinde ortaya çıkan yeni bilimsel bilgilerin yarattığı yetersizliklerle karıştırılmamalıdır. Bu son durum düzeltme veya geri alma gerektirmez.

İkinci tür zorluk bilimsel dolandırıcılık olduğunda ortaya çıkar. Eğer dergiye gönderilmiş veya dergide yayınlanmış çalışmanın dürüstlüğüden önemli ölçüde şüphe duyulursa, (yazarlara danışarak) sorgulamayı yapmak editörün sorumluluğudur. Ancak tam bir soruşturma yürütmek veya belirleme yapmak editörlerin görevi değildir; bu sorumluluk çalışmanın yapıldığı kurum veya fon kaynağına aittir. Editör son karar hakkında hemen bilgilendirilmeli ve eğer hileli bir yazı yayınlanmışsa dergi bir geri çekme yayınlamalıdır. Eğer bu yöntemle yapılmış bir soruşturma tatminkar bir sonuç sağlamazsa, editör açıklamalı bir endişe bildirisi yayınlamayı tercih edebilir.

Geri çekme veya endişe bildirileri derginin göze çarpan bir bölümünde numaralandırılmış bir sayfada yer almalı, derginin içindekiler sayfasında listelenmeli ve başlığı orijinal makalenin başlığını içermelidir. Bu bildiriler, editöre mektup şeklinde olmamalıdır. Editörün, diğer bazı sorumlu kişilerin gerçeğe kattığı geri çekmeyi kabul edebileceği bazı durumlar dışında, geri çekme ve orijinal makalede ilk yazar aynı olmalıdır. Geri çekme metni makalenin neden geri çekildiğini açıklamalı ve bibliografik bir kaynak içermelidir.

Hileli bir yazı yazarının önceki çalışmasının geçerliliği düşünülemez. Editörler, yazarların kurumundan dergilerinde daha önce yayınlanmış çalışmalarının geçerliliğini teyit etmelerini veya çalışmayı geri çekmelerini isteyebilir. Bu yapılmazsa, daha önce yayınlanmış çalışmanın geçerliliğinin teyit edilemediğine dair bir duyuru yapmayı tercih edebilir.

Gizlilik

Makaleler yazarların gizliliğine saygı gösterilerek değerlendirilmelidir. Yazarlar makalelerini değerlendirilmek üzere gönderirken itibar ve kariyerlerinin temelini oluşturan bilimsel çabaları ve yaratıcı çalışmalarının sonuçlarını editörlere emanet etmektedirler. Makale değerlendirmesinin gizli ayrınlarının açığa vurulması ile yazarların hakları çiğnenebilir. Değerlendiricilerin de editör tarafından saygı gösterilmesi gereken gizlilik hakları vardır. Eğer hilekarlık veya düzenbazlık ileri sürülürse gizlilik şartı yıkılabilir ancak aksi takdirde onurlandırılmalıdır.

Editörler, yazarlar ve değerlendiriciler dışında hiç kimseye makale hakkında (alındı, içerik, değerlendirmedeki yeri, değerlendiricilerin eleştirileri veya son akıbetleri hakkında) bilgi vermemelidir.

Editörler değerlendirilmeye gönderilen makalelerin privi-

leged iletişim ve yazarların özel mülkü olduklarını değerlendircilere açıkça ifade etmelidirler. Değerlendiriciler ve editör yardımcıları yazarların haklarına saygı göstermek için yazarların çalışmalarını kamuda tartışmamalı veya makale basılmadan fikirlerini appropriate etmemelidirler. Değerlendiricilerin kendi dosyalarına koymak üzere makaleleri kopyalamalarına izin verilmemeli ve editörden izin almaksızın başkalarıyla paylaşmaları engellenmelidir Editörler reddedilmiş makalelerin kopyalarını saklamamalıdır.

Değerlendiricilerin anonim kalmaları ile ilgili fikirler değişiklidir. Bazı editörler değerlendiricilerden yazarlara gönderdikleri yorumları imzalamalarını isteyebilirler ancak çoğu kez değerlendiricinin imzası istenmez veya seçimi değerlendiriciye bırakılır. Yorumlar imzalanmadığında değerlendiricinin kimliği yazara veya başka birine açıklanmamalıdır.

Bazı dergiler makale ile birlikte değerlendiricinin yorumunu isteyebilir. Yazarların veya değerlendiricilerin izni olmadan bu tür bir uygulama kabul edilmemelidir. Ancak, değerlendiricilerin yorumları aynı makalenin diğer değerlendiricilerine gönderilebilir ve değerlendiriciler editörün bu uygulamadan haberdar edilir.

Popüler Medya ve Tıp Dergileri

Toplumun medikal araştırmalardaki yeniliklere olan ilgisi popüler medyayı araştırma hakkında mümkün olduğunca çabuk bilgi edinmek için rekabete itmiştir. Araştırmacılar ve kurumlar bazen basın toplantısı düzenleyerek veya röportajlar yaparak popüler medyanın henüz bilimsel bir dergide yayınlanmamış bir araştırmayı rapor etmelerini engeller.

Toplum, önemli medikal bilgiyi sıradışı rötara uğramadan edinmeye koşullanmıştır ve bunun için editörler de kendilerine düşeni yapmalıdır. Ancak, doktorlar hastalarına raporun sonuçları ile ilgili önerilerde bulunmadan önce raporun tam detaylarını elde etme ihtiyacı duyarlar. Ek olarak, çalışma hakem değerlendirmesinden geçmeden ve tam olarak yayınlanmadan önce medya bilimsel araştırmaları rapor ederse, kesin olmayan veya olgunlaşmamış yorumların duyurulmasına neden olabilir.

Editörler bu noktalarda prensipler belirlerken aşağıdaki önerileri dikkate alabilirler:

1. Editörler, medikal bilginin hakemli dergiler aracılığıyla araştırmacılar tarafından topluma aktarılmasını sağlar. Bu aktarım, makale henüz değerlendirilme aşamasında veya baskıyı beklerken yazarların çalışmalarını yayınlamamalarını ve makale dergide yayınlanmadan medyanın raporları yazmaması, daha sonra uygun rapor hazırlamada derginin medya ile işbirliği yapacağına dair anlaşmalar sağlanarak gerçekleştirilebilir (aşağıya bakınız).

2. Çalışmanın dergide yayınlanmadan önce topluma bildirilmesini gerektirecek derecede acil, önemli klinik özellikler taşıdığı medikal araştırma sayısı çok düşüktür. Böyle sıradışı durumlarda toplum sağlığından sorumlu ilgili otoriteler bu kararı verir; bu otoritelerin bilginin bilim adamları ve medyaya duyurulmasından sorumlu olmaları gerekir. Yazarların ve ilgili otoritelerin belli bir derginin incelemesindeki makaleyi topluma duyurmadan önce editörlere danışmaları gerekir. Editörler duyurunun hemen gerçekleşmesini kabul ederlerse, basım öncesi kamusalallaştırmayı sınırlayan prensiplerinden feragat etmesi olurlar.

3. Basım öncesi kamusalallaştırmayı sınırlayan prensipler bilimsel kongrelerdeki sunumlar veya özetler için geçerli olmamalıdır (bkz. Fazla Sayıda veya Çift Yayın). Bilimsel bir kongrede çalışmalarını sunan araştırmacılar sunumlarını medya ile tartışmakta serbest olmalı ancak çalışmaları ile ilgili konuşmalarının içeriğinden fazla bilgiyi vermekten ka-

çinmalılardır.

4. Makale basılmak üzereyse, editörler, haberlerin duyurulması, soruların yanıtlanması, derginin son sayılarının medyanın eline geçmesi veya basın mensuplarının ilgili uzmanlara gönderilmesini sağlayarak basının uygun raporlar hazırlamasına yardımcı olmak isteyebilir. Bu yardım, raporların medyada duyurulma zamanı ile makalenin basılış zamanının çakışmasını sağlamalıdır.

Reklamlar (İlanlar)

Pekçok medikal dergide asım için gelir sağlayan ilanlar bulunur, ancak ilanların editörlerin kararlarını etkilemesine izin verilmemelidir. İlan yayını prensiplerinden editörler sorumludur. Okuyucular Baş makaleler ile ilanları birbirinden kolayca ayırtedebilmelidir. Baş makalelerin ve ilanların aynı ürün veya konuda birlikte yer almalarından kaçınılmalıdır ve ilanlar belli bir makalenin yayınlanacağı aynı sayıda çıkmak şartı ile kabul edilmemelidir.

Bir dergide ilanlar çoğunluğu oluşturmamalı ancak okuyucuların editörün ilan sahiplerinden etkilendiği izlenimine kapılmamaları için editörler sadece 1-2 firmadan ilan almaya dikkat etmelidirler.

Dergiler, tütün gibi, sağlığa önemli zararları olan ürünlere ait ilanları kabul etmemelidir. Editörler, ilanlarda, bilinen standartların uygulandığı veya kendi standartlarının oluşturulduğunu garanti etmelidirler. Son olarak, editörler ilanlara gelecek tüm eleştirileri yayınlamayı göze almalıdır.

Ekler

Ekler, derginin ayrı bir sayısı veya bir sayının ikinci bir kısmı olarak ilgili noktalar veya konu başlıklarının ele alındığı yazıların toplamıdır ve genellikle dergi basımından ayrı kaynaklar tarafından desteklenir. Ekler iyi amaçlara hizmet edebilir: eğitim, araştırmaya ait bilgi alışverişi, odaklanmış içeriğe ulaşma kolaylığı, akademik ve corporate antiteler arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi. Destek kaynaklarının niteliği sebebiyle eklerde yer alacak konu başlıklarının ve görüşlerin seçimi ön yargı yaratabilir. Bu sebeple editörler aşağıdaki prensipleri göz önünde tutmalıdır:

1. Dergi editörü eklerin prensibi, pratik yeri ve içeriğinden sorumlu olmalıdır. Dergi editörü ekin herhangi bir editörünün makamını onaylamalı ve makaleleri reddetme otoritesini korumalıdır.

2. Araştırma, toplantı veya basım için kullanılan destek kaynakları ekte açıkça ifade edilmeli ve her sayfada belli bir yerde belirtilmelidir. Mümkünse destek birden fazla kaynaktan sağlanmalıdır.

3. Eklerde ilanların yer alışı derginin geri kalanında uyulan prensipler doğrultusunda gerçekleşmelidir.

4. Editörler, okuyucuların olağan makale sayfaları ile eke ait sayfaları kolayca ayırtedebilmelerini sağlamalıdır.

5. Fon kaynağının editörlüğüne izin verilmemelidir.

6. Dergi editörleri ve ek editörleri eke yapılan destek kaynaklarından kişisel kazançlar veya karyilikler beklememelidir.

7. Eklerde yer alan ikinci yayınlanmalar orijinal makaleye atfı yapılarak açıkça belirtilmelidir. Fazla sayıda (redundant) baskıdan kaçınılmalıdır.

Yazışma Sütununun Rolü

Tüm biomedikal dergiler yayınladıkları makaleler hakkında, orijinal yazarların yanıtlarının da yer alabileceği yorumlar, sorular ve eleştiriler kısımlarını içeren bölümlere sahip olma-

lıdır. Şart olmayarak ancak genellikle bu, Yazışma Sütunu ile gerçekleşir. Böyle bir bölümün eksikliği orijinal çalışmayı yayınlayan dergide, okuyucuların makalelere yanıt verebilme olanağının bulunmayışı izlenimini verecektir.

Aynı Çalışmayı Temel Alan Makale Rekabeti

Editörler farklı yazarlardan aynı çalışmayı yorumlayan makaleler alabilirler. Bu durumda editörler rekabet eden bu makalelerin farklı gruplar veya yazarlar tarafından aynı zamanda gönderilip gönderilmediğini veya böyle bir makalenin bir başka dergiyeye gönderilmiş olup olmadığını veya gönderilip gönderilmeyeceğini sormaya karar vermelidirler. Biz burada veri sahipliği sorununu bir kenara bırakarak editörlerin aynı çalışmayı temel alan rakip makalelerle karşılaştıklarında neler yapmaları gerektiğini tartışmaktayız.

İki tür çoklu gönderi olabilir: çalışmaların analizi ve değerlendirmesinde fikir birliği içinde olmayan çalışmacıların gönderileri, hangi verilerin rapor edilmesi ve gerçeklerin/sonuçların ne olduğu konusunda fikir birliği içinde olmayan çalışmacıların gönderileri.

Aşağıdaki genel gözlemler, editörler ve bu problemlerle ilgilenen diğer kişilere yardımcı olabilir.

Analiz veya Yorumda Farklılıklar.- Dergiler, genellikle aynı araştırma grubunun veriler üzerinde analiz ve yorum farklılıkları sergileyen elemanlarının ayrı ayrı gönderdiği makaleleri yayınlamak istemezler ve bu tür yayınların gönderilmesi engellenmelidir. Eğer çalışmacılar bu farklılıkları makaleyi göndermeden önce çözümleyemezlerse, çoğul yorumlar içeren tek bir makale gönderip buna editörün dikkatini çekerek değerlendirmelerin probleme odaklanmalarını sağlamalıdır. Hakemliğin önemli bir işlevi yazarların analiz ve yorumlarını incelemek ve basımdan önce yorumlarda yer alması gereken uygun değişiklikleri önermektir. Düzeltilmiş (disputed) versiyon yayınladıktan sonra editörler ayrı görüşte olan yazarlardan editöre mektup veya ikinci bir makale isteyebilir. çoklu gönderiler editörleri ikilemde bırakmaktadır. Diğer açıdan editörler bir makalenin çalışma ekibinden bazı yazarlar tarafından yazıldığını ve basıldığını biliyorlarsa, ekibin diğer yazarlarını yasal yazarlık haklarından maruz bırakabilirler.

Bildirilen Yöntemlerde veya Sonuçlarda Farklılıklar.- Çalışmacılar bazen gerçekte ne yapıldığı veya gözlemlendiği ve hangi verilerin rapor edileceği konusunda görüş farklılığı içinde olabilirler. Hakemlerin bu problemi çözmesi beklenemez. Problem çözülene dek editörler bu tür gönderilerin ileri incelenmesi aşamalarını durdurmalıdır. Dahası, dürüst olmayan tutum veya hilekarlık söz konusuysa, editörler ilgili otoriteleri bilgilendirmelidir.

Yukarıda tanımlanan durumlar bağımsız, ortak çalışma dışı yazarların, farklı veri analizlerine dayalı hazırlayıp gönderdikleri toplumun ulaşabileceği makalelerden ayrı tutulmalıdır. Böyle bir durumda çoğul gönderinin editörce incelenmesi istenebilir ve farklı analitik yaklaşımların bütünleyici ve eşit oranda geçerli olabilmeleri, çoğul makalenin yayınlanması için geçerli bir neden olabilir.

STANDARTLARA YAPILACAK ATIF

Tüm dünyada dergiler bahsi geçen Standartlara (Uniform Requirements) eşlik eden diğer ifadeleri yayınladılar (ve pek çok Web sitesi şu anda bu dökümanı barındırıyor). Standartların en yeni versiyonuna atfı yapabilmek için, versiyonun 1 Ocak 1997 den sonra yayımlandığından emin olmak gerekmektedir.